

ЗАМАН

Газета издается на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: zamankbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Къырал жумушпа

Къабарты-Малкъарны Башчысы Москвада Хауа транспортну федерал агентствосуну оноучусу бла тубешгенди

Юрий Кокков Москвада Хауа транспортну федерал агентствосуну оноучусу Александр Нерадько бла тубешгенди. Ушакъны кезиунде Росавиацияны бла КъМР-ни Правительствосуну «Нальчик» аэропорт комплексни «Росейни транспорт системасын айнытууну» 2010-2020 жыллагъа жарашдырылган федерал программасына къошуу жаны бла ишлерин андан ары бардырыуу онгларына къаралганды.

Самолётла къоноучу эмда учуучу ызын жангыртуугъа энчи эс бурулганды. Ол тамам болса, къыралны кесинде эмда халкъла аралы маршрутлада да рейслени санын къбейтирге, бир жылгъа 500 минг адам учарча этерге онг чыгъарыкъды. Битеу этилик ишлеге 3,9 миллиард сом керек боллукъду.

Республикада жаланда туризм-рекреация комплексни угъай, регионну саулай экономикасыны да андан ары айныуу ма ол проект къалай толтуруллуугъа керек боллукъду, деп чертгенди Юрий Кокков.

КъМР-ни Башчысыны бла
Правительствосуну пресс-службасы.

ПАРЛАМЕНТ

Бир къырал экзамен тап къуралганды, алай тынчайып къалыргъа жарарыкъ туйюлдю

КъМР-ни Парламентини жыйылыуунда «правительстволу сагъатны» чеклеринде 2017 жылда Бир къырал экзаменни эсеплери сюзюлгендиле. Аны юсюнден докладны Къабарты-Малкъарны Правительствосуну башчысыны орунбасары - билим бериу, илму

Быйыл а аллай 125 школчу бар эди.

Министр тамата класслада окъугъанланы жартысы тенгли бири орта профессионал билим алыргъа сыйгенлерин иги шартха санаганды. «Алай бла ишчи усталыкълагъа сейир ёсгенин

сакълау жаны бла битеу мадарла этилгендиле. Ол санда экзамен Интернетде тюзонлей эфирде кёрюктюлгенди. «Энтта бир жангычылыкъ: контроль материалла тюз да ЕГЭ башларыны аллында сынау баргъан отода басмалангандыла. Алай бла

эм жаш тёлню ишлери жаны бла министр **Нина Емузова** этгенди.

Ол билдиргенге кёре, быйыл ЕГЭ-ни 4478 выпускник бергенди, ол санда школаны алгъын жыллада бошагъан 409 адам. Саулууклары осал болгъан жашлагъа бла къызлагъа тап болумла къураугъа энчи эс бурулганды.

айтырчады, аны ючюн а башлангъан эм орта профессионал билим берген учрежденияланы базаларын игилендирирге тийишлиди», - деп чертгенди ол.

Республикада бир къырал экзамен 25 жерде бардырылганды. Алада окъуучуланы къоркъусулукъларын жалчытуу эмда тохташдырылган жорукъланы

аланы тас неда Интернетде ачыкъ этерге онг болмай къалганды. Келир жылдан а бу система битеу къыралда да сингдирилликди. Окъуучуланы жууаплары да электрон амал бла бирикдирилген базагъа кийирилдиле», - деп белгилегенди докладчы.

Ахыры 2-чи бетдеди.

АЧЫЛЫ

Уллу поэтге - уллу хурмет бла

Тюнене Къабарты-Малкъар къырал университетни филология институтуну жангы мекемында Къабарты-Малкъарны халкъ поэти, Къырал эмда Ленинчи саугъаланы лауреаты Къулийланы Къайсынны

доммакъ бюсту салыннганды. Аны юсюндеги жабыуну Юрий Альтудов, философия илмуланы доктору Эфендиланы Салих эмда поэтни юйю-музейини директору Къулийланы Фатимат алгъандыла.

Закий поэтге хурмет этип, алайгъа университетни профессор-преподаватель къауумундан эмда студентлеринден сора да, Юг федерал университетден филология илмуланы доктору Темирболатланы Айшат, Къазахстандан филология илмуланы кандидаты Улихан Абдыханов, Москвадан М.Д. Шаповалов атлы Халкъла аралы Маринин академияны президенти, профессор, илмуланы доктору Олег Латышев,

филология илмуланы доктору Улакъланы Махти эмда башха къонакъла да келген эдиле.

Алайда Къайсынны чыгъармачылыгъыны, жашаууну юсюнден да айтылганды. Поэтни туудугъундан туугъан, Нальчикде, 2-чи номерли лицейни окъуучусу Жашууланы Лаура, студентле да орус, малкъар, къабарты тилледе назмула окъугъандыла.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.
Суратланы автор алгъанды.

Айныу

Къумачдан - юч кере кёп

Быйылны тогуз айына Къабарты-Малкъарда бытырдан эсе 2,8 кереге кёп къумач чыгъарылганды. Мындан эки жыл алгъа республикада къумач сокъгъан уллу предприятие ачылгъан эди. Ол кюч ала, чыгаргъан продукциясыны тюрлюлюгюн къбейте барады. Жылны башындан бери хайырланыучулагъа бийик качеству чындай къумачладан 700 тонна жиберилгенди.

Предприятие белгиленген кючюне жетсе, специалистлени оюмларына кёре, къыралда кючлю производстволаны санына къошулукъду.

КъМР-ни Промышленность эм сатыу-алыу министрствосуну билдириулерине кёре.

Бир кырал экзамен тап кыралганды, алай тынчайып кыалыргыа жарарык туююлдо

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Окыучулары билимдери не халда болганылары юсюнден айта, Нина Емузова быйыл 53 выпускник (1,3 проценти) экзаменлени бералмай, аттестатсыз кыалганыларын билдиргенди. Алай алгын жылга бла тенгештиргенде, аллайланы саны иги да азайганды. Сёз ючюн, 2015 жылда школну бошаганыларына шагъатлык этген документ 463 адамга берилмей кыалганды.

Быйыл 100 балл алганла 16 болгандыла, былтыр а быллай бийик жетишимни 20 адам болдурганды. «Аланы асламы башха шахарлада бийик билим беруу учреждениеларга киргендиле. Ол а алага иги онгла береди. Алай быллай билими, фахмулу жаш адамларыбыз оккуп бошаганыларын сора, кыайтып, республиканы айнытууга юлюш кыошсала иги эди. Аны ючюн а алага тийишли онгла кыуарарга борчлубуз», - деп чертгенди Нина Гузеровна.

Ол экзаменде орталык балла ёсгенлерин, алай ала Россейде тарихиге алыкыа жетмегенлерин да айтханды. Сынауаны бардырыуга кыатышхан

устанылары кыыйныларын да белгилеп, алага бузуклыкка азайганылары ючюн ыразылыктын билдиргенди. Ол эксперт кыуумлагыа киргенлени профессионал сынауларына да бийик багыа бергенди. Сёз жамауат контролну юсюнден да барганды.

Сынауаны кезиунде алган балланы терге санап, апелляцияга бергенлени саны да биле-биле азайганды. 2015 жылда 2249 тарыгыуу этилген эсе, быйыл а - 1240. Министр оюм этгенден, ол выпускникке кеслерини билимдерине базынганларына, сынауны тинтиу тийишли даражада бардырылганына шагъатлык этеди.

- Сабийле ЕГЭ-ни энчиликлерин ангылайдыла, аладан ётерге хазырдыла. Ата-анала кыайгыдан алып, жорукъланы бузарга кюрешедиле ансы,-деп, докладчы тамата телю да сынауны энчиликлерине тюшюрюк ючюн, энчи акция кыуаралганын, анга 250 ата-ана кыатышханын айтханды.

ЕГЭ-ни даражасын кётюрюк мурат бла уа башха мадарла да этиледиле, ол санда «Хорлам ючюн - 100 балл» деген битеуроссей акция бардырылганды,

сынаулада жетишимлилени аллеясы да салынганды.

КыМР-де школаны алтын майдаллагыа бошаганылары саны да уллулай кыалды - кыралда бу жаны бла республика ючюнчю жердеди. Алай тинтиуле бардырылгандан сора уа аладан бирлери экзаменлени бералмай кыалгандыла. «Жашланы бла кызыланы уллу кыууму уа майдалгыа тийишли болганыларын кёргюзтгендиле. Болсада уа майдалланы юлешу школаны оюларыды, анга излемле асыры женгилдиле», - дегенди министр.

Сёз 9-чу классланы окыучулары берген ОГЭ-ни юсюнден да барганды. Нина Гузеровна устанла бу сынаулагы ат башындан кыуаралганын, асламында «4» эм «5» белгиле салып кыайганыларын айтып, аны терге санаганды. «Быйыл ЕГЭ кыуарылуу бардырылганды, келир жыл да аны бийик даражада ётдюрюк ючюн битеу кючюбюзню салганбыз», - дегенди министр ахырында.

Докладчы сөзү, депутат **Марат Калмыков** тамата класслада окыганылары ишчи усталыккагы сайларга кёллендириге кереклисин чертгенди. Анга жууап бере,

Нина Гузеровна аттестатсыз кыалган 53 адам бююнлюкде не бла кюрешгенлери контрольда болганын, аланы асламы аталары, аналары бла бирге ишлегенлерин билдиргенди. Ол ишчи усталыккагыа школлада юйретууню факультатив халда бардырырга боллугун айтханды. Алай тамата классланы окыучуларыны асламы ансыз да ишчи усталыкканы сайлаганыларын, ала НПО-лага бла СПО-лага киргенлерин эсертгенди.

КыМР-ни Парламентини башчысы **Татьяна Егорова** министерство кесини ишин бийик даражада бардырганын, белгиленген мадарла хайырлы болганыларын айтханды. Алгын жылланы кемчиликлерин эсе алыргыа чакырганды. Сынауаны кезиунде асламында кыаллай бузуклыкка этилгенлерин да билдире суйгенди.

Министр техника алга барганын, сабийле телефонла, наушникле бла хайырланганын кыайганыларына тарыкыганды. «Энди уа алага смарт сагатла да кыошулгандыла. Биз быллай жашырын техникага кыажу мадар ётерге хазыр туююлбюз», - дегенди ол.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

КЕНГЕШ

Предпринимательге кысылуук этерге кюрешгенлеге арталлыда онг бермезге

Кыбарты-Малкыар Республикада Предпринимательлени эркинликлерин кыоруула жаны бла Уполномоченный **Юрий Афасижев**у институтну Жамауат советини кенгешин бардырганды алгаракыда. Анда сёз быйыл биринчи тогуз айыны ичинде ишни эсеплерин чыгырыну юсюнден барганды.

Жыйылыуда айтылганыча, бу кезиуде Уполномоченныйге 47 обращение келген эди, ол санда 27-си кюл бла жазылып. Аладан бирине Кыбарты-Малкыарны Башчысыны буйругуу бла кыаралган эди, экисине уа РФ-ни Президентинде Предпринимательлени эркинликлерин кыоруула жаны бла Уполномоченныйни тилегеи бла.

Обращенияланы асламысы жер эмда ырыкы бла байламлы жумушланы, газ эмда электрокюч бла жалчыхан компанияланы ишлерини, терс тергелген коммунал телуелени, бизнесге себеплик этерге керек болганын организацияланы жууапсызлыкларыны юсюнден эдиле. Аны бла бирге, кырал субсидияланы хайырланууда, жерни арендага алууда, инфраструктура сетеге кыошулууда кемчиликлени юсюнден айтханыла эмда следствие ишле артыгы бла созулуп турганыларына тарыкыгандыла да болгандыла.

Аланы барын да сюзгенде, Уполномоченный кырал эмда муниципал власть органлагыа сёлешип турганды, кыуарачу болуп сюдлеге да кыатышханды. Кёп даулары сюдге окуна жетдире турмай, прокуратура, антимонополья служба, экспертле да кыатышып, тамам этерге кюлден келгенди. Аны бла онеки предпринимательни закон бла белгиленген эркинликлери кыоруланганды.

Юлгюге, конкурс комиссияны элли-фермер мюлкню башчысын кырал болушлук берууден кем этерге деген оюун Арбитраж сюд терге санаганды. Энтта да бир фермерге уа жер юлюшюню чеклерин шарт тохтандырырга болушханды Уполномоченный эмда аны жеринден тепдирилмеген мюлкню кырал кадастрына тюшюрюрге да себеплик этгенди. Дагыда бир предпринимательге сатыу-алуу объект орнатырга эркинлик кыагыт алырга болушханды.

Уполномоченный кыатышханы хайырындан жер-жерли самоуправление органладан бирини предпринимательни жер юлюшюню арендага алырга эркинлик берген конкурска кыоймазгыа деген оюу да кючюн тас этгенди. Энтта да бир юлюгю - Россей Федерацияны Баш сюдю, биринчи инстанцияда союдо организацияны производстволу мекамы ючюн уллурак налог алырга жарамайды деген оюун дурус кёргенди.

Предпринимательлени эркинликлерин кыоруула жаны бла Уполномоченный власть органла бла бирге ишлер умутта 22 келишим этгенди. Ол санда Прокуратура, Россельхознадзорну референт арасы да бардыла. Бу келишимлени чеклеринде келир айда республиканы прокуратура бла бирге граждандыга энчи приём бардырыллыкыды. Ол кеси да быйыл экинчи кере боллук ишди. Биринчиси уа июньда ётген эди. Анда он предпринимательни тарыгыулары сюзюлгенди эмда аланы юсю бла тийишли мадар этилгенди.

Жамауат советини кенгешинде айтылганыча, обращенияланы асламысы юсю бла бир тюрюл мадар этерча кёп заман кетеди. Андан да кёню уа сюдле

аладыла. Предпринимательле кеслери да алада уллу кыоранчла этедиле.

Энчи предприниматель эр киши, аны эсеплеучю прибору кёрюзтгенни терс жазып, аны юсю бла жалгын кыагытла жарашырганы ючюн газ бла жалчытуу компанияны келечилерин 2013 жылдан бери уголовный жууапха тартырга кюрешеди. Тийишли органла, ол хыйлачылыккы тохтандырганыларына да кыарамай, предпринимательни счётундан юч миллион сом тешилгенди. Ол ахчасын бююнлюкде да кыайтаралмай турады.

Май районну жер-жерли администрациясында предпринимательство эм инвестицияла жаны бла Советни коллектив обращениясына да кыараганды Уполномоченный. Анда биринген налог эм патент бла ишлеген гитче предпринимательге келир жыл июль айдан башлап сатыу-алуу кассаланы хайырыны бардырып тебирерге кюлланындал келмезлигини юсюнден айтылады.

Юрий Афасижев бу жарсыну ангылаганын, ол бизнесменге кыошак кыоранча келтирирге боллугун да белгилегенди. Кеси жанындан жангы касса техниканы орнатханыла бериллик компенсация телуеню ёлчмени онсегиз миңден 22 миңнге жетдиричча, талай сфералада (ол санда жумушла жалчытууда) быллай кассаланы синдириге асламырак заман берилчичча себеплик этерге айтханды.

Юрий Афасижев Жамауат советини келечилерин Уполномоченныйни башха ишлерини эсеплери бла да шагъарейлендиргенди.

Басмагыа **УЛБАШЛАНЫ Мурат** хазырылганды.

Ахшы эсепле

«Ленинцы» -

жетишимликини юлгюсю

Май районда быйыл озган тогуз айда эл мюлкде эсепле кыууанырчадыла. Кыоранчланы санамай, бююнлюкде продукцияны битеу тюрюлюринден да 1964 миллион сом багыасы чыгырылганды. Ол былтыр бу заман бла тенгештиргенде, 101,5 проценти, деп билдиредиле муниципалитетни администрациясыны пресс-службасындан.

Май районну администрациясында эл мюлк ёлмюню таматасы Александр Полиенко билдиргенге кёре, быйыл биринчи октябрьге мюлклени барысында да малла бла юй кыанаттыла 6 800 болгандыла. Тууарланы саны былтыр бла тенгештиргенде, 101 процентге ёсгенди. Ийнеклеге былтырдан бери уллу кыошулмаганды, ала 3480 боладыла.

Районда тонгузланы да жайыу тебирегендиле. Бююнлюкде аланы саны 1760-ха жетгенди. Ол да былтырдан иги да кёпю.

Этни, жумуртханы эм сютно жарашдырыну юсюнден айтханда, озган тогуз айга бу

производствону ёлчмени иги кесек ёсөп, жюз процентден атлаганды. Ол санда эт продукциядан 2750 тонна, сютден 14 800 тонна эм жумуртхаладан да 13 100 минги чыгырылганды.

Быйыл мирзеу эмда кыудору битимледен 14,2 миң тонна жыйылганды. Ол санда нартохден - 24,4 миң тонна, чеплеуден - 468 миң тонна, картофдан - 18,9 миң тонна, тахта кёгетледен да 36,2 миң тонна алынганды. Нартох бла бир-бир тахта кёгетле уа алыкын жыйыла турадыла.

Статистикага кёре, муниципалитетте эл мюлк продукцияны 65 проценти «Ленинцы» эл мюлк комплекс чыгырады. Бююнлюкде орта эсеп бла алгында, районда эл мюлкде беш миң адам кыармашады. Ол санда эл мюлк предприятияда 600, энчи иуели мюлкде да 230 адам урунады. Аланы орта иш хаклары былтырдан 3,2 кереге ёсгенди эмда бусагытта 14137 сом болады.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман.

Презентация

Жашау, заман, кьадар - суймеклик китапны бетлери

Къулийланы Къайсын туугъанлы 100 жыл толгъанына атап, поэтни юй бийчеси Элизат эки китап басмалагъанды. «Былое как сегодня» деген чыгъарма эсериуле китабыды, экинчиси уа - сайлама назмуларыны жыйымдыгы. Ала Мария бла Виктор Котляровланы издательстволарында чыкыгъанды. Презентациялары уа бу кюнледе Къулыура фоннда болгъанды.

Тюбешуиге республиканы Баш-

граждан обществону айнытуу эм асламлы басма органланы комитетини председатели **Борис Паптов**ха бергенди. Ол Къайсын бла ёхтемленгенени, поэт миллетчиликни тёмегенин, чынтты интернационалист болгъанын белгилегенди.

- Бир ненча кюн мындан алгъа, бир къауум адам жыйылып, аны атын жюрютген къаягъа чыкыгъанбыз. Къайсын кеси менсинмеген адам эди. Ма ол зат

журмет этип къолгъа алгъанларын энчи чертгенди. «Элизат Къайсынны юсюнден жюрек ыразылыгы, улуу суймеклиги бла айтады. Поэтни назмуларын да ол тап сайлап жыйышдыргъанды. Биз да аны жарашдырып, ариу къагъытда басмалагъанбыз. Бу китапта шайыргъа суймеклигибиз, аны чыгъармачылыгына кез къарамыбыз туура эслене болур дергим келеди. Закичча айтылыкь адамла дунягъа алай кеп туумайдыла. Къулий улу уа бизге, жашагъанлагъа, улуу саугъады», - деп белгилегенди Виктор Николаевич. Чыгъармала дуня жарыгын кёргенлерине малкъарлы жаш Османланы Элдар себеплик этгенин да билдиргенди ол.

Элизат Элбаевна уа китапланы басмаларгъа болушханлагъа, аны издательлерине, ол ингирде, заманларын къызгъанмай, фонда келгенлеге да жюрек ыразылыгын билдиргенди. Эсериуленни эм наму жыйымдыкыны юсюнден оюм биринчи жашы Ахматныкы болгъанын, бу жаны бла башламчылыкыны да ол этгенин да билдиргенди.

Кулийланы Кайсынны иги таныгъанланы, аны бла шухёхукь жюрютгенлени араларында Бизнес институтну ректору **Феликс Хараев** да болгъанды. Ол да поэтни ачыкь жореклигиин, улуу адамлыгын белгилегенди. «Аны юй бийчесини сейир китабын бир кечеге окуп чыкыгъанма, ахыр жыллада басмалангъанлары араларында бу бек алааматладан бириди», - дегенди ол.

-Къайсын бла Москвада Ми-

чурин атлы проспекте кеп айлангъанбыз. Аны акъылына сейир этиучо эдим, ол билмеген зат жокь эди. Къайсын, Алим да айтылыкь адамла, тенгле эдиле. Къулий улуно ююнде да бир ненча кере болгъанма. Ары нёгерлерим бла барсам, аны тегерегине мен чабар орунуна, ол айлана эди, бизни не бла къууандыраим деп. Аны ич дунясыны тазалыгы бююнлюкде бизге жетишмейди, - деп, **Пшикан Таов**, КъМР-ни Эксперт советини башчысы Элизатха айланп, поэтни къыйын сагъатларында ол къатында болуп, анга билеклик этип тургъаны ючюн ыспас этгенди.

КъМР-ни Жазуучуларыны союзуну правленини председатели, поэт **Беппайланы Муталип** а китапны тышы, ичи да бирча тап къурашдырылгъанлары ючюн ыразылыгын билдиргенди. КъМР-ни культура министрини орунбасары **Къарчаланы Аминат** а, Элизатха улуу гюл къысымны сауыалап, хар халкъны да барды белгилеп айтырча назмуучлары, малкъарлылары уа аллай инсаны Къайсынды, дегенди. Парламентни Председатели орунбасары **Жанатайлы Салим**, къауум адам бла Чегемде Къайсынны атын жюрютген къаягъа ёрлегенин, ол кюнледе хауа

болумла осал болгъанларына да къарамай, жолгъа тебирегенлени бири да арта къайтагъанларын айтып, Котляровла болмагъанча ахшы иш этгенлерин белгилегенди.

«Къабарты-Малкъар» ВГТРК-ны башчысы Владимир Битоков да Элизат жазгъан затла аны да жюрегин къозгъагъанын чертгенди. «Былай китап Кавказда биринчи, бу эки адамны, эр кишини бла тиширүүн, бир бирге таза суймекликтерин юсюнден ачыкь халпарлагъан изданияды. Биз алыкъа аллай ачыкьлыкьгъа юйренмегенбиз. Къайсынны 100-жыллыгына ол ниет культура жаны бла, бизге, жамауатха, улуу сауыгъады», - дегенди ол.

Презентацияда башхала да сёлешгенди. Черек бла Чегем районладан келген авторну районларыны сыйлы инсанларыны къауумна къошханларын билдирип, удостоверение бергенди эмда къызыл тасмаланы имбашына такыгъандыла, шайырни назмуларындан тизгиле окугъандыла. Ингирге Къайсынны, Элизатны да жуууклары къатышхандыла, поэтни сёлерине тагъылгъан жырла айтылгъандыла, «Зори Кавказа» сабий тепсеу ансамблыни солистлери уа тюз тепсеуге баргъандыла.

чысыны аппаратыны келечилери, КъМР-ни Парламентини депутатлары, министрстволаны, жамауат организациаланы, Жамауат палатаны, Чегем эмда Черек районланы келечилери, поэтианы сыйгенле да келгенди.

Жыйылууну Къулыура фондуни председатели **Владимир Вороков** ачханды. Ызы бла сёзюну КъМР-ни Парламентини Къулыура,

бусагъатда чыгъармачылыкь иш бла кюрешгенлеге жетишмегенча кёрюнеди. Не заманда да ачыкь жюрекли, кесине игилик, махтау, таплыкь излемеген инсан болгъанды Къулий улу. Бу алаамат китапланы басмалап чыгъарыргъа себеплик этген адамланы барына да энчи ыспас этеме, - дегенди **Борис Султанович**.

Виктор Котляров а бу ишни улуу

ФЕСТИВАЛЬ

Кинону бирикдирген кючу

Халкъла аралы кинону «Fest-Хиты» деген ыйыгы 21 октябрьде Къырал концерт залда ачылгъан эди. Аны РФ-ни бла КъМР-ни Къулыура министрстволары эмда «Благая весть» фонд къурагъандыла. Республикагъа жети суратлау фильм келтирилген эди.

Къулыура фондуна Кинону ыйыгына аталып энчи тюбешу да болгъанды. Анда белгили документалист, журналист, политика къуллукчу Владимир Вороков,

Сергей Новожиловха бу байрамны бизге къурагъаны ючюн жюрек ыразылыгымы билдиреми», - дегенди.

Къонакълагъа композитор эм дирижёр **Борис Темирканов** да ыспас этгенди.

Сергей Новожилов а бу ишни 2016 жылда июльда башларгъа окууна келишим этилгенин айтханды, аны бардыргъа себеплик этгенлеге ыразылыгын билдиргенди. «Мындагы къураучуланы бек жаратханбыз. Сау болсунла, заллада

фильмлерине къарагъанма, аланы магъаналары бек теренди. Ала сагъышландырадыла. Ма аллай кинола керекдиле бизни шёндюго къураучубузгъа», - дегенди.

Тюбешуноу кезиунде жаш кинематографистле **Максим Колосов**, **Дмитрий Риборо** (белгили колумбиялы кинорежиссёр **Марио Риборо**ну бла россейлы актриса **Любовь Полехинаны** жашы), **Вячеслав Гогиев**, дагыда башхала мындан ары не мурат этгенлерини юсюнден айтхандыла. Республикагъа биринчи кере келгенлерин, аны табийгъаты аланы тамашагъа къалдыргъанларын да белгилегенди. «Адамларыгъыз да бир огурулула, башмай сёлешмейдиле. Къалай насыпсыз сиз, быллай жерде жашагъанла. Бизни мында тургъан бир ыйыгыбыз бир кюн кибик ётгенди», - дегенди.

24 октябрьде уа «Fest-хиты» кинофестиваль къууанчы жабылгъанды. Къырал концерт залны «Форум» кинотеатрына ол кюн адам сыйынып болмазча кеп жыйылгъан эди.

Сахнагъа бек алгъа актёр **Максим Колосов** чыкыгъанды. Ол республиканы бек жаратханын, аны халкълары ата-бабаларындан къалган адет-тёрелерин, къол усталыкларыны къаты сакълагъанларына сейир этгенин, жюрек ыразылыгын да билдиргенди. «Чегем чучурлада болгъаныбызда, бизни хычинле бла сыйлагъан эдиле, мен аллай татыулу зат алыкъа ашамагъанма», - дегенди.

Ингирде Латвиядан келген кинематографист, белгили актёр **Андреас Долос**, **Дмитрий Тихонов**, **Марио Риборо**, **Денис Сердюков**, **Артур Ештуенко**, **Къытайдан Ван Ян Пин**, **Саша Жукова**, жырлап, назму айтып да залда олтургъанлары къууандыргъандыла. Ала да мында

тургъан кюнлерин бир заманда да унутмазлыклары айтхандыла, къаллай бир адам бла тюбешген эсек да, бары да бир кибик игиле, ачыкъла, дегенди.

Аланы къураучуланы атларындан саугъалай, КъМР-ни культура министр **Мухадин Кумахов** да: «Къабарты-Малкъарда жашагъанла да сизни сыйгенди. Миллетлени, динлени да искусствоча бек бир зат да бирикдирмейди», - дегенди. Андан сора да, ол керти окуна алаамат фильмле келтирип, бизни къураучуланы да ала бла шагъарей этгенлери ючюн, къонакълагъа жюрек ыразылыгын билдиргенди.

Ахырында «Детство которого мы пока не видели» деген фильмин юсюнден аны автору **Саша Жукова** къысха билдириу этгенди. Къураучула якутлу жашчыкыны юсюнден халпарлагъан ол киногъа улуу ыразылыкь бла къарагъандыла. Фильм социалгъанда да, залда олтургъанлары толкъун къарслары тауусулмай эдиле.

Бетни басмагъа **ХОЛАЛАНЫ Марзият** хазырлагъанды. **Суратланы автор алгъанды.**

быллай иш республиканы эмда битеу Шимал Кавказны маданият жашауна да магъаналы болгъанын чертгенди. «Бизге дуняны кеп жерлеринден кинематографистле келгенди - кеслери алдыргъан фильмлери, кез къарамлары бла. Къураучула фестивалны жаратханлары эшитгенде. Мени шухёум, РФ-ни Кинематографистлерини союзуна секретары

адамла иги кесек эдиле. Бусагъатда аллай шартны артыкь кеп жерледе кераллыкь туйюлсе», - дегенди ол.

Сергей Новожилов келир жыл россейлы киноланы конкурсунда Къабарты-Малкъарны кинематографистлерини чыгъармаларын да къошарыклары билдиргенди. «Мында тургъан бир ненча кюнню ичинде мен сизни авторланы документли

Жарык кёллю, ариу тилли, кимге да

Ачы жылланы

жандаурулуксуз тангы

Геляланы Лиза, Аликаланы Рамазан-ны кызы, 1937 жылда 15 октябрьде Оғары Жемталаны бла Оғары Малкярны арасында орналган Догут элинде тууганды. (Жарсыуга, сюргонден сора ол журт сакланмаганды.) Анда ата-ана кьолунда кьуанчылы башланган кьадары Лизага не кьргюзтюрюгюн бир киши да билмей эди. Толу юйорню таматасы Рамазан колхозну агъач бригадасында ишлей эди. Ол иги агъач уста, юйом деген адам эди.

Педагогика техникуму тауусхан Халимат да, Мисирланы Албекни кызы, школда устазлык эте, бир да ариу башланган эди жаш юйорню жашауу. Атасыны боюнана тагъылып, андан айрылырга соймөучо Лизаны ызындан жашчык бла кызычык да тууган эдиле. Алай Мухтарчык кеп жашамады – ол ауруп, ючкылыгында алышды дуниясын, Зоя уа – кьчгончюлюкде.

Ата журтун кьоруулай жан берген Рамазанни эки кьагъанак сабийин бла юйдегисин сюргонне кьуудула. Ала Кьыргызстанда Фрунзе тийресине тюшген эдиле, жууук-ахлудан айрылып. Адамлары уруш жыллада Саутуда кьырылган тишируу не узак жууук-га да кьууанырык эди ол кюнледе. Аланы излеп, сурашдырып, таулула кьбюрек болган элден биринде – Рот-Фроннда – тохтады.

Анда кичи кызычыгы Зоя ёлгенден сора, жашау нёгери Рамазанни сау кьалган жангыз чирчинги сакларга кюрешгенди. Сабий сатта иш табып, кызычыгы да биргесине ары жюрютуп турганы Лизаны эсиндеди. Сабийле, тоймасала да, анда берилген худур алага жанларын сакларга себеплик эте эди.

Кьарыусуз адамны ауруу терк хорлаганы кимге да белгилиди. Кюнлени биринде Халимат башы тегерек айланп, кьобалмай кьалады. Аны больницага алып кетедиле.

Ачы жылланы бек жандаурулуксуз тангы анасыз атды Лизага. Сегизжылык кызычык кеси кьалды юйде. Халиматны юйге келтиргендеринде, аланы

Эки-юч кюн алай ёттенде, ёксюзно оноу этилгинчи аны кьайгысын кесине алган кьоншу тишируу - Байдыу - кез жашларын теге, жюреги кюе, Лизаны анасыны кьабырына элтип, анда жатханын, аны Аллах чакьырганын, ол анга кькден кьарап турганын айтды. Аны экинчи кюннде ары жолну кызычык кеси тапды.

Колхоз председателни халаллыгы

Лиза анасыны кьабырына келип, тансыкылыгынын тынчайта, анга хапар айта, алайда жуклап кьалганын жюрексинип эсгеричюдо. Ол сынау жолну башы эди. Бир заманда уяна, кьарангы тошуп. Кьызычык, кьабырланы юслери бла чабып, кесин элге атхан эди. Алай ары жетер ючюн нартох бахчаны ётерге керек эди.

Хар бир чёбо кьоркьуулу таууш этген бахчадан чькьганлай, жау чьракьны жарыгынын эслеп, ары тебери. Ол арбазга киреги бир уллу эт аллына чькьды да, эси ауу. Кеси кесине келгенде, бир тишируу бла эр киши юсюне сюелип турганларын кьрдю. Ала немисли юйор эдиле – колхозда бухгалтер болуп ишлеген Герман бла аны юй бийчеси Берта. Ол кече ала кьызычыкны ашатып жатдырдыла.

Геляланы Лиза - Кьабарты-Малкярны культурасыны сыйлы кьуллукчусу, республиканы жамауат жумушуна тири кьатышхан, жарык, ариу тилли, жазуучу тишируу - бу кюнледе юбилейин белгилейди.

Кьалам кьарындашлары, эгечлери Лизаны ишине, адамлыгына да кьалай бюсюрегенлери кеп кере айтыла турганды. Дунияны байырак этген ахшыланы юслеринден иги сёзю уа не кьадар кеп эшитсенг, аллай бир кьууана-а ол адам ючюн, миллетинг ючюн, бу заман ючюн.

Кеп бармай Магомет Юнусалиевични депутатга айырадыла да, ишлерге Фрунзе шахарга кьчоредиле. Лиза ол заманда ала бла барырга унамайды. Ким биледи аны сылтауун, ёксюзно кьлю такьыр болады, не аз зат да жюрегине тюреледи. Баям, бюгон унутулган бир магъанасыз сылтауу, не сабий кьылыкьсызлыгы болур эди, Лиза аталыгындан мени ёксюз сабийле турганы юйге элт деп тилейди. Ким биледи, ким айтхан болур эди кьызычыкга аны юсюнден хапар.

Ёксюзле турган юйде

Магомет Юнусалиевич, Лизаны Фрунзе областада Калинин район арада ёксюз сабийле турганы юйге элтип, аны директору бла да сёлешип, кьызычыкны анга аманат этип кетеди. Ол аны кьалай жокьлап турганын Лиза бюгон, жетмиш жыл озьганда да, уллу ыразылык бла эсгереди.

Лизага анда бек сакь эдиле. Ол да ариу кьылыгы, иги окууу, не жумушну да кеп салып этиюу бла жангы «юйорюнде» таматаланы, гитчелени да суймекликлерине тийишли болурга кюреше эди.

Анда турган заманында болган бир тюбешуу Лизаны жюрегинде терен ыз кьойганды. Кюнлени биринде ары бир кьауум адам келген эдиле. Ала ушакь эте турганда, кьызычык, жууук келип, тынгылай эди. Сабийни аланы кьатларын кетериги келмей турганын эслеген таматала анга эс бурганларында, ол алагда: «Сиз мени анамча сёлешесиз. Мен сизни ангылайма», – деп, аланы жиялтан эди.

Арда билди – ол ёксюз сабийле турган юйге келген кьонакьла Кьулиланы Кьайсын, Боташланы Исса, Отарланы Керим, Гуртуланы Берт эдиле – ол заманда Фрунзеде тохтаган таулу интеллигенцияны бёлеги – жюрек такьырыкьларын ичлерине сыйындыралмай, тишируулача жиялган эр кишиле.

Ала, ёксюзлени башчыкьларын сылай, ата-аналарыгызыны атларын, тукьумларын унутмазга кюрешигиз деп тилей эдиле... «Ол белгили, кенгжюрек адамла, менича, узакь тюзде атылып кьалган таулу сабийлени кьадарларына жан жарсып, андан кез жашларын сюртгенлерин мен арда, кеч ангылаган эдим», – дейди Геляланы Лиза.

Анда жети классха дери окугьгандыла ёксюзле. Андан ары аланы усталык алырча жерлеге жибере эдиле.

Ленинабад шахарда

Таулу кьызыны бир кьауум нёгери бла Таджикистанга Ленинабад шахарда (бусагьатда аны аты Ходжентди) кьумач ськьган комбинатха жиберген эдиле. Кюндоз кьызычыкьла аны училищесинде окуй эдиле, кече бла уа тёрт сагьатны ишлеген эте эдиле.

Лиза анда общежитде Лида Яндиева деген ингушул кьыз бла бир отоуга тюшеди. Бир бирге да юйренип, бир бирни ангылап, алай жашай турганлай, Лиданы жууукьлары табадыла. Ала келип, аны алып кетгенде, Лизаны жюреге кьууанчандан бла кьайгыдан бирча толлады. Нёгер кьызы жууукь-ахлусун тапханыны кьууанчы бла бирге: «Мени уа болурму бир жерде бир жууугьум?» – деген кьайгы жюрегин тынчайтмай бир кьауум заманын турады. Арда уа анга нёгерге ол отоуга келген оруслу кьызычык Вера Руденко, баям, Лизаны тынгьсызлыгынын кетереме деп, аны эгечи жашаган Кьызыл-Кьыяда кеп таулу болганын айтады. Алай бла ол таулу кьызыны паспорт столгьа кьагьыт жаргага келлендирген эди.

«Бу письму бек алгьа тюбеген малкьарлыгы бериригизни тилейме» деп, тышында алай жазылган кьагьытны ары жумушу бла келген Кьарчаланы Жикирияга бередиле. Паспорт столда ишлеген тишируула, аны ичинде болганын билерге суйюп, бирге окуйдула. Окуп да бошагыныч таныды кьызычыкны ким болганын келбетли Жикирия.

«Сени кёзлеринг мени анамы кёзлерине ушайдыла...»

Не ишни да тынгылы этиючу таулу киши ол кьагьытны Лизаны ана жууукьлары Мисирлага тапдырады. Бир республикадан бирине барган кьчгончюлеге бир да болмаганча кьыйын эди – мажаралганына кьере, эркинлик кьагьытла кьурап, Лизадан хапар билерге анасыны кьаршы жууугьы Мисирланы Адрахман барады. Ол кьызычыкны Кьызыл-Кьыяга алып келеди.

Жууукь-ахлу кьыз сыфаты тюрленгинчи башсыз кьалып, эки сабийин жерге кьмген, кеси да ызларын кетген эгечлери Халиматны кьадарында, бу ёксюз сабийни анда-мында атыла айланганда кьрген кьыйынлыкьларына жарсып, бирден жиялайдыла. Лиза уа ол кьадар адамны ичинде анасыны кьарындашы Даутну кьорюп, аны кьатына келип: «Сени кёзлеринг мени анамы кёзлерине ушайдыла», – деп, ол сёзлери бла аланы келлерин бютюнда эриттен эди.

Ана тилин унутхан эди ол. Жангьдан юйренирге тюшю. Алай ата-ана жылыуу ахлуланы арасында ол кьыйын туюл эди.

Бир кьауум замандан а, ол анда кьадарына тюбеген эди – Геляланы Ибрагим бла бир юйор кьурап, ата журтха ала кьызычыкьлары Ариука бла кьайтхандыла.

Тау этегиндеги уллу элде

Оғары Малкьарда орналгандан сора, Гелялары бир бирни ангылап, ата-баба тыпырларында юй-журт болурга кюрешедиле. Юйюрге сабийле да кьошуладыла. Ибрагим колхозда шофер болады, Лиза уа, сабийлеге, юй жумушлага да кьарай, «Умелец» предприятяга киреди – ол Черек районда элли тишируулары жон ишлерин алып, баш бёлюмге ёдюрюп турады. Аны алгьа элли, арда районну тишируула советини таматасына айырадыла.

Иш кьурау сынауун юлгоге тутуп, Геляланы келинлерини юсюнден газетледе, журналлада да жазгьандыла, радио эм телевидение бериле да этгендиде. Кьыралны узакь жерлеринден келип, андан юйренигенде да болгандыла. «Советская женщина» журналны кореспонденти Зинаида Ильина Лизаны юсюнден жазарга келгенде, ол аны таулу халкьны ёмюрледен келген усталык хунерлери бла танышдырып, бизни юсюбюзден аламанат статья чькьган эди. «Мир женщины» деген

Отуз юч жылдан сора кьумач ськьган комбинатда тюбешуу.

юйлерине кеп адам жыйылганына махтанган кьызычык кьыйдан билсин аны жашау экиге бёлюнгенин – анасы болган заманга бла аны сёзон, кьарамын, жылы кьолун, татлы ауазын эшитирге излеп, амалсыз болуп жиялган кезиулеге.

Лиза анасын келтирип юй тюбюне салганларында, аны кьатына барып, анга сау адамга сёлешенин, ол а жууап кьайтармай ёпкелеттегин жюрексинип эсгеричюдо. Ол жер юлюшюн тапхандан сора уа, аны излеп, сурап турду.

Экинчи эрттенликде уа, кьолундан тутуп, Герман колхоз председателге элтип барды. «Рот-Фронт» колхозга таматалыкь этген Магомет Юнусалиевич Юсупов кьчгончюлеге не жаны бла да себеплик ётерге кюрешген аламанат адам эди. Ол ёксюз кьызычыкьга ариу айтып, аны юйюне алып барды. «Кьызым демей да сёлешмөучо эдиле, деп эсгереди аны Геляланы Лиза. – Не ашасала, манга аны ашатып, кьызаларына не алсала, манга да аны кийдирип тура эдиле...»

Эс тапдырырга ашыкыгъан Лиза

журнал а Лиза кеси жазгъан затланы басмалагъанды.

Ол кеп жылланы районну Тиширула советинде, социал жумушла бла жалчы-тыучу бѐлюмюнде да ишлеп тургъанды. Нени да жетежегине жетдириучо Лиза мында да кесин аямагъанды. Уллу Малкъарны атын айтдыргъан тѐрели адетлени жангыртуу жаны бла кеп иш этгенди. Сѐз ючюн, жыл сайын огъары малкъарлыла, хар бири къолундан келгенни этип, къартла, къарыусузла тургъан юйледе кечинген адамланы ариу ашла бла сыйлап, саугъала бла къууандырадыла. Ол зат тѐреге айланганды.

Андан сора да, элде, районда, республикада бир тюрлю бир жамауат иш болса, Лиза бир заманда да анга кесини юлюшюн къошмай къоймагъанды. Жазычуланы юбилейлерими болады, андан-мындан къонакмы келеди, жамауат жашауда бир белгилер кюнмю чыгъады, – къайда да Лиза арадады. Аны бир аламант ышаны барды – кесин алгъа тюртгенледен туююлдо – этген ишин кесини аты бла угъай, элини, миллетини аты бла этеди.

Адетлени, шуѐлхукъну жюрюте биллиу

Бюгюн сорсанг, баям, Лиза шуѐлхарыны барыны да атларын айтып жетишаллыкъ туююлдо – ол алааны сагъынып башласа, бети жарый, заман къалай этгенин ангылаямалы къаласа.

«Лизагъа мен бек ыразыма, – деучю эди халкъ жазыучу Тѐппеланы Алим, – кеп жерде да аны адамлыгъын кѐре турама. Бир кере Тюркден келген къонаккъа Огъары Малкъарны кѐрюрге сюебиз дейдиле да, алааны ары элтип барабыз. Бюгюн да билмейме, кимни уллу кѐллуюлгюнден эди, къонакканы сыйуючю Малкъарда бизни аллыбызгъа киши да чыкъмайды.

Ол заманда Лизаны табабыз. Болумубузну ангылагъанлай, ол, сагъыш эте да турмай, бизни юйюне чакъырады. Къонаккъа арбазгъа киргенде, алагъа уллу агъач гоппан бла тубейди, къарап-къа-

Мени юйюрюм - мени байлыгым.

рагъынчы аш къангалагъа олтуртады. Ол кюн ол бу жумушну кеси ючюн угъай, миллетибиз ючюн этгени баямды».

Геляланы Лиза мени да эрттегили шуѐхумду. Аны ненча адам ненча игилигин кѐрген болур десем, санар онг табалмайма. Ол ушагъыулу, тизгинли, ариу адам, барыбызны да – аны шуѐлхарыны, тенглерини – ийнагъыбызды, керекли кюнде табылгъан билегибиз.

Геляланы сабиллери, туудукълары, шуѐлхары жыйылыучу жарыкъ юйлери, гюлден толду арбазлары къонаккъсыз болмайды.

Журналистиканы излеу жолларында

Геляланы Лиза жазып бек жаш заманында башлагъанды. Аны биринчи очерклерини «Ленинабадская правда» (Таджикистан), «Казахстанская правда» газетледе чыкъгъандыла. Ата журтубузгъа къайтхан алтмыш жылы ичинде Геляланы Лиза Малкъарны урунууну ариулугъун ѳрде тутхан ишчи адамларыны юсюнден ненча жазгъанын санагъан къыйынды. Ол очерклерини бир къаууму,

башха жазыу ишлери да «Черек аузу – бешик жырым» деген китабына киргендиле. Белгили жазыучу Шауаланы Хасан, китапны юсюнден айта: «Авторну къадары мында басмаланган очерклерини, статьялары, хапарлары баш жигитлерини къадарларына бир бек ушайды...» – дегенди.

Дагъыда Лиза терен сезимли, магъаналы лирика назмула жазады. Аланы бир къаууму китабына киргендиле.

Юйюр насыбы

Геляланы Ибрагим – огъурлу, тынч адам, жашау нѐгерине не жаны бла да болушуп, билеклик этип келгенди. Жарсыуыгъа, алгъаракъда ол дуниясын алышханды. Ала ариу сабийле ѳсдюргендиле. Юйюр таматасы Ариука филология илмуланы докторуду, профессорду, Ариужан – аш этиуде технолог, Къанамат – жер бла, мал бла кюрешген, элде намысы жюрюген адам, Фаризат бла Чомай а – филологла, школда устазла болуп ишлейдиле.

Чомай жазыу бла да кюрешеди. «Топонимический словарь Черекского ущелья» деген китабын басмалагъанды. «Действительный член русского географического общества» деген атны жюрютеди, Уллу Малкъаргъа, Черек районнга келгенлени бизни тау журтубуз бла шагъырей этиу жумушла бла кюрешеди.

Бюгюн Лизаны жашауун жарытханла аны оналты ариу туудугъудула.

Къыргъыз жеринде ѳксюзле юйюне атылып къалгъан къызчыкъ артада къуралгъанладан болгъаны нечик игиди! Тас болуп кетген эгечлерибиз, къарындашларыбыз азмдыла? Аланы барысы ючюн да, ала айталмагъанны айтыргъа, ала эталмагъан иги ишлени этерге айыргъан болур эди уллу Аллах Лизаны деп келеди кѐлюме. Аны ючюн берген болур быллай къарыу, кюч, фахму да. Мен а анга былай айтама:

*Жюрегими жарытады
Шуѐхуму ауазы, –
Жомакъ, таурухму айтады
Малкъар элли аязы?*

*Къушла къалкъап учадыла
Бийик кѐкню кенгинде,
Кюн, ай къучакъ ачадыла
Малкъар элде тенгиме.*

*Къууандырсын жанынги
Ариу хапар, сыйюмчю,
Энтта кеп танглагъа чыкъ
Сен – сыйларгъа сыйуючю!*

*Ауазынги эшитирге
Сыйюп турабыз, ийнан,
Къыйналгъан болсанг бирде,
Къууанч жумушха къыйнал!*

МУСУКАЛАНЫ Сакинат.

Геляланы Лиза

Кязимни эсгертмеси бла сѐлеше

*Тубейме келип санга,
Эрттен жолукъгъанча жерге.
Назмучу терен сагъышда
Тизеди жангы тизгинле...*

*Жазгъыда гюлле ачылып,
Жашнай турсунла, дегенсе.
Дуниягъа инсан къошулулуп,
ѳлмей жашасын, дегенсе.*

*Сѐзден ишленген эсгертменг
ѳлюмсюз болду ѳмюрге.
Журтунгу, гюрбежинги да
Сыйюп, келебиз кѐрюрге.*

*Оюлмаз ѳлюмсюз къаланг –
Намысын бийик элингде.
Жоюлмаз сылтаусуз баланг,
Сен ырахат жат кѐрюнгде.*

*Баш ура келебиз санга –
Холам тарны бийигине.
Сыфатынг кѐзде сакълана,
Жашайса халкъны эсинде.*

*Зулму жолунда жоюлуп,
Къыйтамзгъа кетдинг, не мадар.
Къыядан къаты халкъынги
Бюгалмады ачы къадар.*

*Заманын жели, бораны
Сени жырлатды, жиятды.
Сен жарый келген халкъынга
Энди уа жарыкъ танг атды.*

*Тюзлюкню чырагы жанды
Кючю сыналгъан халкъынга.
Кѐпдюле фахмула жашла,
Кир къондурмазла атынга.*

*Кавказда къысыр къаяла
Айта тургъанча – ауазынги...
Нальчик башында къабырны
Сылайды Холам аязы.*

Малкъар бла Къарачай

*Жаз ортасы, шох ингирде,
Къысыр къаяла къоюунда,
Сагъышлы сюелеме мен
Малкъар черекни боюнунда.*

*Малкъар сууу, суху саркъа,
Сѐлешеди мени бла,
Сенден манга хапар айта,
Жыры бла, кюлгени бла.*

*Ол биледи жюрегими
Ачыта тургъан жарасын.
Уллу Малкъар бла Къарачай –
Бир ата-ана баласы.*

*Сени манга жылыуунгу
Бу суу толкъунла берелле.
Кѐкден къарагъан жулдузла
Анда сени да кѐрелле.*

*Арабыз узакъ кѐрюнюп,
Сыфатынг кѐзден кетмейди.
Санга атагъан сѐзюме
Ауазы санга жетмейди.*

*Сен – суу къундузум, жулдузум,
Жюрек жаууму ашайса.
Бердим да жанымдан юзюп,
Дайым биргеме жашайса.*

Сюрюючюледе къонаккъа.

УЛЛАЙГАНЛАНЫ АЙЛЫГЫ

Таматаланы хурметлеп, кёллерин кётюргендиле

Бизни республикада октябрь ай толусунлай абаданлагга жораланганды. Битеу шахарлада, элдеде алагга аталган байрамла, жандаурлук ишле бардырылады. Аланы чеклеринде КЪМР-ни саулук саклау министри Светлана Расторгуева, уруну эм социал кыоруулау министрине орунбасары Елена Романова, ветеранлары республикалы советини башчысы Мухамед Шихабахов Геронтология реабилитация арада таматаланы жоклаганды.

Ала саусузла бла ушакла бардыргандыла, дарманла эм аш-азык бла кыалай жалчытылынганларын соргандыла. Ветеранла араны врачларына эм башха ишчилерине профессионал борчларын тынгылы толтурганлары ючюн жюрек ыразылыкларын билдиргендиле. Шихабахов уллайганлагга намыс бериу, аслам эс буруу, ариу кыаруу - миллет культураны мурдоруу, дегенди.

Урушу ветераны, сөксен жетижыллык Леонид Пшукон Геронтология арада экинчи кере багытланган айтханды. «Мен аскерде жыйырма бла юч жыл кыулук этгенме, тизгин не зат болганын билеме, алай мында кёргениме

бек сейирсингенме. Хар ишчи кесини жеринде кыолундан келгени аямайды, бек сау болугуз», - дегенди. Токъсан жетижыллык Павел Горячкин ююнде жыгылып, жан сюегин сындырганды, төшекден туралмайды. Ол алыкка аягы юсюне болур умутлуду. Анга тынгылы кыараганларын айтханды. Мухамед Шихабахов араны баш вра-

чы Руслан Хаджимуконву Россейни ветеранлары советини майдалы, айырмалы ишчилерин а сыйлы грамотала бла саугалаганды.

Хаджимукон билдиргенге кёре, арада элли адам багылады. Битеу да Шимал Кавказда быллай экинчи жокъду. Мында, таматаланы саулукларына кыарагандан сора да, адамны ёмюрюн узун

этер амалланы тинтиу жаны бла илму иш кыыстау бардырылады.

- Орта эсепден алганда, адамланы жашаулары узундун узун бола барды, аны себепли Геронтология араны айнытыргга керекки, - дегенди Елена Романова. Бусагъатда мында урушу эм урунуу ветеранлары саулукларын иглендиредиле. Андан сора да, арада уллайган адамланы клубу барды дерчады, нек дегенде аланы бир кыаууму юйлеринде жангылыкдан кыйналып турган эселе, бусагъатда ушак нёгер да табадыла, ойнаган - кюлген да этедиле, - деп кыошханды ол.

Таматала болмаган жерден берекет, кыуанч да кетедиле. Ала ишлемесе ле окуяна, жаланда жаш адамланы кыатларында турганлары бла кёллендиредиле, кюч-кыаруу бередиле. Жашуу сынамыры ёсе келген тёлге багылы дерсдиле. Ариу сёзле айтханлары, жюрек ыразылыкларын билдиргенлери бла чекленмей, кыонаккыла уллайганлагга кёгетле, татлы ашла да келтирген эдиле.

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.
Сурат авторнуду.

Белгилеу

Сюйзген мектеплерин таза
жюрекден алгышлагандыла

Биринчи сентябрьде Ташлы-Таланы орта школуну 60-жыллык юбилейи болганды. Бу кюледе уа ол датаны кыуанч халда белгилегендиле.

Алтмыш жылны ичинде ненча выпуск болган эсе да, аланы барысына да хурмет этип, школну байрамына чакыргандыла. Кюндюз мектепни 80-чи жылгга дери бошаганла жыйылгандыла, ингирде уа андан сора окугъанлагга кыонакбайлык этгендиле. Байрамны школну директору Цаколаны Жамиля, устазла эм элни башчысы Токуланы Борис кырагандыла.

Кюндюз бардырылган тюбешюге элден абаданла келген эдиле. Андан сора да, мында ишлеп кетген устазла да сыйлы кыонаккыла болгандыла. Бир-бирлери узакда жашап, бу жыйылууда бир бирлерин кёргенлерине, тансыкларын да алганлары ючюн школну коллективине уллу ыспас этгендиле. Устазла уа бери кыайсы жыллада келгенлерини, мында ишлеген кезиуле-

рини юсюнден сёлешгендиле.

Кыонаккылары санында мында ишлеп кетген поэт, тарых илмуланы кандидаты Алафайланы Алим да болганды. Ол бери орус тилден бла литературадан окутургга 1972 жылда келгенин айтханды. Биринчи ишлеп башлаган жерим да бу школ болганды, дегенди. Элни ариу табийгатын, огурулу адамларын бир заманда унутмазлыгын, кыачан да бери сюйюп келгенин да чертгенди ол.

-Мен ишлеген заманда мында кёп хунерли сабий окугъанды. Аллаи сохта-ладан бири Уяналаны Алий болганды. Аны ариу жырлаганы, макым такыганы, назмула тизгени ёхтемлендиргенди. Бюгюн а ол да мында болганына бютюн кыуанганма, - дегенди ол. Ызы бла «Ийнар» кыаууму таматасы, КЪМР-ни культу-расыны сыйлы кыулукчусу Гузиланы Тахирге бу жыйылууга чакырганы ючюн ыразылыгын билдирип, кыонаккыла назмуларын окугъанды.

Жыйылууга окуучуладан сора да,

Лескен районну администрациясыны келчилери да кыатышхан эдиле. Районну администрациясыны таматасыны орунбасары Мухадин Афаунов школну юбилейи бла алгышлаганды. Мындан ары да окуучулары бийик жетишимлеге жетип, элни атын ахшылык бла айдырырларын тежегенди.

Ызы бла мектепде 50 жылдан аслам ишлеп турган Байсыланы Ахмадиягга бла элде саулук саклаудаурунган Цаколаны Тахирге сыйлы грамотала бергенди. Школгга уа энциклопедия жыймы-дыкны саугалаганды.

Келе турган жылда мында жангы мектепни кыорулушу башланыргын да билдиргенди ол. Анга керекли кыагытла, проект да хазырдыла. Аны бир этажында уа сабий сад орналлыкды.

Ингирде жыйылган выпускниклеге да жарык тюбегендиле. Хар класс а келерини атындан школгга саугала бергенди. Андан сора сау ингирни окуу жылларын, ол кезиуде тюбеген сейир болумларын эслерине тошюргендиле.

Школну директору Цаколаны Жамиля узакда жашаганлагга, жумушларын кыюп, бу байрамга келгенлери ючюн энчи ыразылыгын билдиргенди. Экинчи юбилей а жангы мекямда белгилениригине ышанганын чертгенди. Дагыда мектепни ненча адам майдалгга бошаганын, кёле жетишмили болганларын да айтып, хар бирин энчи сагынганды.

Байрамга келген кыонаккыла «Ийнар» кыауум, Уяналаны Алий, Байсыланы Артур, «Асса-Пати» школ тепсеу кыаууму, элде кёп болмай ачылган «Элиас» тепсеу студияны «Жулдуз» ансамбли алакат концерт кёрюзтгендиле. Гузиланы Тахирни Кыулийланы Кыайсынны бла Расул Гамзатовну назмуларын окугъаны уа жыйылганланы бютюн ыразы этгенди.

ТЕМУККУЛАНЫ Аминат.
Суратла авторнудула.

Мухадин Афаунов Цаколаны Тахирни саугалайды.

Хасета Маламусов бла Цаколаны Жамиля.

«Жулдуз» ансамбль.

«Ийнар» жыр кыауум.

ЖЕРЛЕШТЕРИБИЗ АРА ШАХАРДА

«Вечерняя Москва» кьонакыда

Барз күн миллетибизни Москвада жашаган диаспорасыны келечилери «Вечерняя Москва» беринде кьонакыда болгандыла. Ары аланы Тюрк дуниясыны этта бир келечиси - ногай халкыны кыралыбызны ара шахарында жашаган белгили адамлары бла бирге чакырган эдиле.

Къарачай-малкъар халкыны уа бу беринде къарачай-малкъар жаш төлөгө болушлукъ этуу жаны бла «Эльбрусид» жамауат организацианы таматасы, «Тэфи» премияны лауреаты Багъатырлы Илияс, «Содружество» халкыла аралы жаш төлөгө организациага эм Халкылары миллет культураларын айнытыуга себеплик фондха башчылыкъ этген Алийланы Ма-

гомет, психолог, жазычу эм коуч-тренер Байбанланы Алина, экономика илмуланы кандидаты Созайланы Жамила эм «Эльбрусидни» тепсеу къауумуну солисттери Герюгланы Анзор бла Отарланы Марина кьргюзгендиле.

Бериуну бардырган журналист Руслан Ореховха бу эки тюрк миллетни да мадани-

ятлары, кьонакы алыуу бла байламлы адет-төрелери, тойлары къалай этгенлери сейир эди. Эки къауумуну келечилери битеу ол затланы юслеринден бек сойюп хапар айтхандыла. Сёз ючюн, бизни миллетни той-оюн адетлерини юсюнден Байбанланы Алина айтханды. Айтылган затлагъа тынгылагъандан сора, Руслан Орехов, чам

халда: «Сизде кызыны эрге берин не кьоранчы жумушду... Андан эсе юйорде жаш тууса хайырлы кереме», - деп чертгенди. Алийланы Магомет да, ушакъга къошула: «Бизни тойлада жашдан бла кызыдан къалган хар ким да байыгъадыла», - деп лакъырда этгенди.

Ызы бла Герюгланы Анзор бла Отарланы Марина жыйылганланы къарачай - малкъар халкыны тепсеулерини бла шагъырей этгендиле. Андан сора да, сёз тепсеу искусствону юсюнден баргъанда, «Балкария» ансамблибизни бир неча номерин да эфирде кьргюзгендиле.

Бериуну ахырында Руслан Орехов, келген кьонакылары барысына да ыразылыгъын билдирип, аны сейир ётдюрюрге болушханлары ючюн ыспас этгенди.

ТАПАСХАНЛАНЫ Аминат.

ТАРЫХ БЕТЛЕ

Тау элни айбатлыгъы, асыл адамлары оруслу жолоучуну жүрегине тюшгендиле

Белгили оруслу жолоучу Александр Соборнов 1898 жылда Санкт-Петербургда чыккъан «Родина» журналны «Всемирный путешественник» деген къошагында Малкъарга келгенини, мында кьрген затларыны юсюнден очерк басмалагъанды.

Кьенделени юсюнден а ол былай айтды: «...Элге жуууклашхан жерде, ариу аузда, къадама тауланы этегинде сиз кешенелеге тубейсиз. Ала тюрлю-тюрлюдоле: бирлери - төбеле, бирсилери - таш хуралы дуппура, ючюнчюлери - бичен кешенелеге ушагъанла. Аланы жанларында уугъыракъ ташдан къаланган кешенеле да бардыла. Ала бары да тау ёзденини бла бийлени араларында, тышындан, Дагъыстандан, бу жерге киргенле бла, оруслула бла уруш этгенде да былайлада

бир неча бутакъга бёлнеди. Аланы хар биринде тирменчикле ишлейдиле. Ала бошалгъанлай, суу биягы бир ызгъа жыйылады.

Элни юч жаны тауадыла, төртюнчюсу уа ауузга айланьды. Алай бла ол жолден кьоруланады, мында ол аз урады. Бийикледе желле ойнап, тау башларын къара булутла жапсала, бютонда кюз артында неда къышда, Кьенделенде жалаңда хауаны ауурлугъун сезесе. Ол къара булутла таудан юй башлагъа энселе, хауа бютонда ауур болады.

Къышда элни шимал жанын къар басыпды, бирси жанында уа ол жокъду. Жаз келип, кырдык чыккъыны, эл да, аны төгереги да мор кьорюнедиле. Жайда уа жашил зумуруд кийиле жабадыла тьшлени эм бахчаланы, алаша юйчюклени башларында да кырдык ёсен элни.

этилген бьркле киедиле. Эр кишиле бары да беллеринде къама жорютедиле. Уруш этерге угъай, - ала бир да болмагъанча мамыр, жумушакъ халкъдыла - чыбык, эт кесерге.

Быланы сабийлери да къышда, жазда да жалан этлерине окъуна тонла киедиле, жаланаякъ болсала да, башларында уа кюй бьрклери барды. Таулу тиширыула шалбарла, къолан келекле жорютедиле, къышда уа - тонла да къаплайдыла, башларында - жаулыкълары, аякъларында - чарыкълары...

Таулуланы ашлары гыржын, сют ашла эм кюй этди. Гыржынга мирзеуну ала Къабарыдан сатып алып, тери къапчыкъла бла келтиредиле. Будай гыржын мында аз жорюйдю, аны асламында нартох ундан этедиле. Аны кюлде биширедиле, локъумланы уа - ийнек не кюй жауда.

Сют ашла уа - жау, бишлакъ, айран - таулулада кьендюле, бютонда къошда. Айранны суу бла да жукъартадыла. Ол бек хайырлыды - ач болсанг, суусап къысса да, жарайды. Таулула дагыда кюй эт бла сарымсах салып шорла неда ишлик этедиле. Аланы бек баш ишлери, алда айтылгъанча, малчылыкъды. Мал мында кьендю. Элли, кюз тууар малы болгъанла аз тюрлюдоле. Таулула муслиманладыла. Къызыны эрге бергенде, къалын аладыла: эллиден бешжюк сомгъа дери. Аны бермез ючюн, бир-бирле кызыны урлап къчадыла. Алай болгъанда, быллай адет жорюйдю: аны ахулары урлагъанланы ызларындан жетгенде, кызыны кийими жыртылмай тура эсе, аны сыйырадыла, жашны уа бек аман тьедиле. Алай болмай, жаш кызыны кийимин жырхан эсе, ала артка къайтып кетедиле. Ол заманда тиширыну жууукълары къалын тилерге эркин тюрлюдоле...

Кьенделенде жашуа Азиягъа ушаш эригилюдо. Эр кишиле, тауда болмасала, ауулун орамларында неда юй башлада къауум-къауум болуп олтурадыла. Жашла топ къуадыла, таш атадыла неда ат оюн кьерадыла, атла бла юй башлагъа ёрлеп, алайдан секирип да эришедиле. Бир-бир ингирледе той да этедиле: къарсны, къобуз сокъгъанлай, төгерек тепсеуге неда сандыракъга барадыла.

Кюнден беш кере белгиленген сагъатда эфендини сохталары межит башындан азан къычырып, халкыны намазгъа чакъырадыла. Межитте Аллахъа бек табынганла жорюйдюле, асламында къартла. Къалгъанла уа намазларыны юйде, жолда, тауда этедиле...

Межитте дагыда таулу сабийлени эфенди Къуран окъурга юйретеди. Ауулда башха тюз къуралган шол а жокъду... Анда бир къауум жыл окъуп, сохталаны бек хунерилери бийик ислам биллим алыргъа Стамбулгъа, Бухарагъа да барадыла.

Таулула сабыр, жууш халкъдыла; алада башха кавказ халкъла бла тенгешдирсенг, уручулукъ, мурдарлыкъ дегенча аман ишле бек аз жорюйдюле. Тау татарлыла кьонакыгъа жарыкъдыла. Келсенг, ол сен тохтаган юйде, тиширыладан сора, элни бары да болады - кьонакыны кьере келгенни къарт, жаш да борчларына санайдыла. Келир да таулу, кеси тилинде саламлашыр,

сора зшик жанында сюелип, санга къарап туур. Кьенделенчилени бек сойген сьёлери уа: «Ой, Аллах-Аллах!» деп, алайды. Аны ала бир затха сейиринселе, кьоркъсала, ыразы болсала да айтдыла.

Бу халал тау халкы къарангылыкъда жашайды... Ауулда жалаңда эки оруслу барды - къагъытчы бла аны юйдегиси. Асламы къошдадыла да, элде адам аз болуучу. Жалаңда бир-бирледе кьен боладыла ала - Мухаммат файгъамбарны тугъан эм ёлген кюнюн белгиленгенде.

Кьенделен ауулда мен 1896 жылда февралыны жартысын бла март айны саулай тургъанма. Ораза заман эди. Сау кюнню ауулчула ашамай-ичмей, тютюн окъуна тартмай туруп, кюн батхандан сора уа ол затлагъа эркин боладыла. Ол кезиуде эр кишиле межитге жорюйдюле. Тиширыула уа юйде намаз этедиле.

Мартны аягында ораза бошалып, муслиман байрам болады. Эрттенликде аулу межитни алпына атлы, жауу болуп, къошладан да тошюп, кьен адам жыйылады. Апларына кишен салып, адамла жерде олтуруп, эфендини бла аны сохталарыны Къуран окъугъанларына тынгылайдыла.

Намаз этген таулуланы арасында бир къауум къолан чалмалы адам айырмалыды, асламысы ариу байрам кийимле кийипдиле, Мекада болган жажилени башларында акъ байлаула бардыла. Не ариу болсала да, къарангы, мудах тауланы арасында дин сезимлени бийикликлерин чертген, бу жорек тазалыкъдан толу сураты кьезонге бир да айтб кьорюнеди.

Таулуланы ийман жарытхан бетлери къурандан толады. Аладан бири, мени къатыма келип:

- Бизде игиди да? Айтчы, биздеми игиди, сиздеми? Мында игиди да? - деп сора эди.

Бу байрам бир неча күн барады. Адамла той-оюн эте, юйден юйге жорюп, сыйландыла. Чарш, таш атыу, ат оюула... Сора жумушакъ жорюкли кьенделенчилени «Ой, Аллах, Алла...а...ллаах!» - деген сойген айтыулары эшитиледи...

МУСКУЛЛАНЫ Сакинат кьечоргенди.

барган къанлы сермешлени ызларыдыла.

Улуу къазауатла, къан төгюле да былайлада узакъ заманлада терк-терк бола тургъандыла. Ол себепден, баям, тау төппеле, тьшле да, бу тау ауузу да адам къандан къангандыла. Таулуланы айтханларына кьере, ол ууакъ ташлы кешенеле орус аскерчилени къабырларыдыла. Таш хуруланы тюплеринде уа ол къазауатлада жоюлган тау жигитле жатадыла.

Мени барлыкъ жерим - Кьенделен ауулду эм аны төгерегинде орналган къошла. Ала бла танышхандан сора, былайлада, бу кечинирге, баш тутаргъа къыйын жерледе, орналган тау татарлылары бусат гъатда жашу болумларыны юсюнден толу айтыргъа онг болуукъду...

Тау татарлыла - бу адам аягыты тутмагъан таулада бек аламант кюйчуладыла... Кьенделени жамауаты да аллай ишни сийген адамладан кьуралады. Была уруш этерге сийген миллет тюрлюдоле, ишлеп, мангъылы терлери бла табдыла келсери не гыржын.

...Кьенделен таула арасында орналыды. Ала Мингъи тауну этеклеридиле. Сагъынылган бийиклени бир-бирлери Къызыл-Дорбун, Артажакъ, Арты-Кьол, Жеркли-Сырт деген атла жорютедиле. Аланы башлары булутлада батадыла...

Кьенделен ауул чунгурда, сууну эки жанында орналынды. Суу, адам къолу жетип,

АНТ ЭТИУ

Ахшы төреге кертичи бола

Тюнене Искусстволаны Шимал-Кавказ кырал институту музыка колледжинде кадет корпусну ант этиюне жораланган кыуанчлы жыйылыу болганды.

Бу төре Петр Биринчини заманындан келеди. Россейни кадетлери биринчи курсда кадет кыарындашлыкны сакларга ант этедиле. Ол а аланы бютун иги окыргыа, кеслерин тап жюрютюрге, келир заманда Ата журтха кыулукь этерге келлендиреди. Бизни кадетлерибиз да ол төрени бардырадыла. Аланы акь аскер кийимлери бла ариу тизилип сюелгенлерине ким да сукъланып кыарарчады.

Залгыа кадет корпусну байрагы кийириледи. Россейни гимни согулады.

Ант этериклени музыка кадет корпусну директору Анатолий Шарданов алгышлагыанды. «Сиз бюгюн Улуу Ата журт урушну ветеранларыны, ата-аналаны, устазланы, тен-

глеригизни, кадет корпусну бла Россей Федерацияны байракларыны аллында иги окыргыа, низамлы болургыа сөз бересиз. Россей Федерацияны кадети деген бийик даражалы атны сыйын тюрюмей жюрютюрге керексиз»,- дегенди ол.

Быйыл антны онюч адам

этгенди, аланы араларында Жантуудулары Алан. Фрииланы Алим да бардыла. Аланы барысына да удостоверенияла бла саугыала берилгендиле. Кадетлени алгышларгыа эмда антларына шагъатла болургыа урушну, урунууну да ветеранларыны Нальчик шахар советини председатели Абдулаланы Мустафа, Улуу Ата журт урушну ветеранлары Нина Герасименко, Юрий Билан, республикалы ДОСААФ-ыны советини председатели орунбасары Мухамед Мацухов, Россейни МВД-сыны Краснодарда институту филиалыны усталыкъланы есдюрююну Шимал-Кавказ институту бөлүмюню башчысы Евгений Кузьмин, ата-аналары, устазлары, нөгелери да келген эдиле.

Байрамда назмула айтылгандыла, патриот жырла жырлангандыла.

ХОЛАЛАНЫ Марзият
Суратланы автор алганды.

Билдирю

30 октябрде Кенжени Маданият юйюнде Кыулийланы Кыайсыны 100-жылгына аталып, «Дуниягы жагы кезден кырагыз» деген кыуанчлы ин-

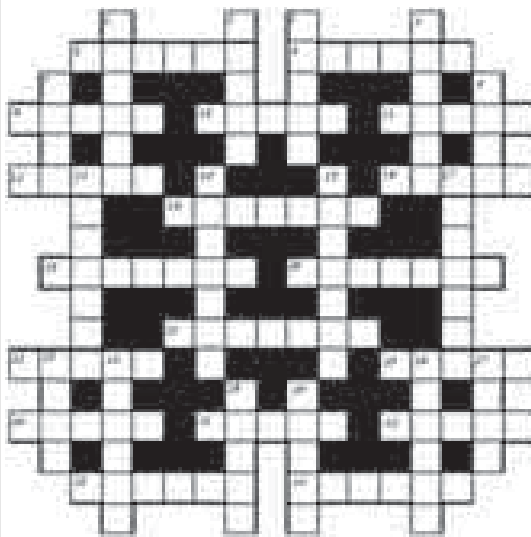
гир бардырылыкды. Анга деп тынгылы концерт программа да хазырланганды. Байрам **14:00** сагыатда башланырыкды.
Хош келигиз!

СӨЗБЕР

ЭНИНЕ: 5. Намазны заманын билдирген адам. 6. Кыолан тау. 9. Суусун аш. 10. Ыйыккы кюню. 11. Мирзеден кыалган «бичен». 12. Киритни нөгери. 16. Бахча керек. 18. Уялганы белгиси. 19. Кыайгы болмаган заман. 20. Терен, адам аз айланган жер. 21. Агыч кескен жерде бек керекли уста. 22. Биреу дуниядан кетгенден сора аны мюлкюне ие болган адам. 25. Эрте науруз байрамда берилуочу хантус. 30. Чөгючю улуу тюрлюсю. 31. Музыка инструмент. 32. Кыска неда кесилген кыулаккы мал, жаны уар. 33. Суу тирмени кереги. 34. Бир затха урсанг, мангылайында чыккыган дубур.

ынлыкь берген адам. 2. Бир ниет бла жашаган тюрлю-тюрлю миллетлени бирикдирген, чеги болган жер. 3. Бизде тау суулада аны бек татылуусу барды. 4. Кыумачны тюрлюсю. 7. Биреуге берлигинг. 8. Машинагы, арбагы да керекди. 13. Алгыан аланы таулу эр кишиле ёшюнлеринде жюрют-бек керекли уста. 14. Жауундан сора эсленеди ол хауада. 15. Кече мал саклауучу сюрючю. 17. Музыка инструмент. 23. Ол тауу ары жанында жашайды. 24. Бал чибиллени юйлери. 26. Аллай чыбыкь бла тюрлюгенге бек кыйынды. 27. Солдат жыйын. 28. Ахчалы жер. 29. Эртеги таулу ат, сыйончо кыуанчны билдиреди.

ЁРЕСИНЕ: 1. Биреуге кый-

ГАЗЕТНИ 199-чу НОМЕРИНДЕ БАСМАЛАНГАН СӨЗБЕРНИ ЖУУАПЛАРЫ:

Энине: 1. Нохтабау. 6. Кыанжал. 7. Сапран. 9. Алтынчак. 11. Чачакь. 12. Атлес. 13. Акьсаклыкь. 20. Азатлау. 21. Жёр-меле. 22. Чаллыкь. 23. Ауурлукь. 24. Терклик. 26. Акьылман. 30. Бурху. 31. Жилик. 32. Айырыула. 33. Сатхыч. 34. Итинию. 35. Кыарслыкь.

Ёресине: 2. Омакылыкь. 3. Абазалы. 4. Чалман. 5. Тамата. 8. Жандауурлукь. 10. Келбетилик. 14. Садакычы. 15. Лакь-ырда. 16. Шахар. 17. Дауур. 18. Гежерф. 19. Мерке. 25. Ахырат. 27. Кыайгычы. 28. Налатлы. 29. Чирчик.

Акция

«Искусстволаны кечесине» чакырабыз

Кыабарты-Малкыар Республиканы Культура министерствосу **2017 жылны 4 ноябринде** «Искусстволаны кечеси» Битеуроссей акциягыа кыатышыргыа чакырады. «Искусство бирикдиреди» деген чакырыу бла бардырылган комплекс тюрбешиуле (кёрмючле, мастер-класс, артистлени номерлери, кинопоказла эм башхала) Нальчик шахарны майданларында кыуаллыкьдыла:

11:00 сагыатда – Республиканы Б. Пачев атлы сабий библиотекасында;

14:00 сагыатда – Республиканы Мечиланы

Кызим атлы жаш тёлю библиотекасында – Жаш тёлюню юйюнде;

17:00 сагыатда – Суратлау искусстволаны А. Ткаченко атлы музейинде;

19:00 сагыатда – Т. Мальбахов атлы Кырал миллет библиотекада;

19:00 сагыатда – Кырал музыка театры солистлерини концерти. 400-жыллыккы майданында.

Соруулары болганла бу телефон номерге сёлешсинле: **42-43-13**.

Учредительле: Кыабарты-Малкыар Республиканы Парламенти бла Правительствосу

Баш редактору орунбасары
ТЕКУЛАНЫ Хауа

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

АТТАЛАНЫ Жамал
(баш редактор),
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редактору орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь),
МОКЪАЛАНЫ Зухура
(белюмню редактору),
ТИКАЛАНЫ Фатима
(белюмню редактору).

ТЕЛЕФОНЛА:

Редактору приёмный - 42-63-01. Баш редактору орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркинликлерин кыоруула жаны бла Кыабарты-Малкыар регион инспекцияда **2016 жылда 19 декабрде** регистрация этилгенди.

Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс - 51532

Газетни басмагыа «КыМР-Медиа» ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет «Тетраграф» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 33

Номерге графикге кёре **19.00** сагыатда кыол салынады. **20.00** сагыатда кыол салынганды.

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН
ЧЫГЪАРГЫАНЛА:

Текуланы Хауа -
дежурный редактор;
Кетенчиланы Зульфия -
жууаплы секретарьны орунбасары;
Зезаланы Лида - (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8-чи
бетле) корректор

Тиражы **2100** экз. Заказ № **1368**
Багыасы 10 сомду

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ
ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин атлы проспект, 5
электронный почтасы:
elbor_50@mail.ru